

Įvadas į „Aktualu rytoj“ specialųjį numerį, skirtą Leibnizo teorijos atspindžiams filosofijoje ir tapyboje

Kristijona Čerapaitė

Specialiojo numerio sudarytoja

Special Issue Editor

Vilniaus universitetas, Filosofijos fakultetas, Filosofijos institutas

Vilnius University, Faculty of Philosophy, Institute of Philosophy

kristijona.cerapaitė@fsf.stud.vu.lt

<https://ror.org/03nadee84>

Santrauka. Specialusis žurnalo „Aktualu rytoj“ numeris „Monadologiniai kraštovaizdžiai: Leibnizo teorijos atspindžiai filosofijoje ir tapyboje“ skirtas vaizduojamojo meno (tapybos) ir filosofijos sąlyčio taškų paieškoms. Leidiniui pagrindus padėjo 2024 m. kovo 14 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje vykęs mokslinis simpoziumas „Monadologiniai kraštovaizdžiai: Leibnizo teorijos atspindžiai filosofijoje ir tapyboje“ (organizatorius – Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Filosofijos institutas). Pasitelkiant Henriko Čerapo tapybą renginiu buvo siekiama sujungti filosofinę ir menotyrinę perspektyvas, skatinti tarpdisciplininį dialogą tarp metafizikos ir vaizduojamojo meno, idėjos ir vaizdo, mąstymo ir regėjimo. Pagrindinis leidinio klausimas – ar ir, jei taip, kaip Gottfriedo Wilhelmo Leibnizo monadologija suvokiama kaip tapybinės struktūros metafora? G. W. Leibnizo monados sąvoka, perteikianti pamatinių tikrovės elementų veikimo principus, leidžia kūrinių struktūras suprasti kaip vizualias monadas. Numeris kviečia permąstyti kūrinių ir tikrovės santykį, meninį paviršių kaip pažinimo būdą, o filosofinį mąstymą pamatyti kaip vizualinę struktūrą, atveriant erdvę, kur filosofija tampa regima, o tapyba transformuojasi į savitą mąstymo formą. Monadologiniai kraštovaizdžiai čia tampa perspektyvų daugio, kintančio visumos ir dalių santykio metafora, o tapyba – priemone plėtoti filosofinį mąstymą ir vizualizuoti abstrakčias tikrovės struktūras.

Reikšminiai žodžiai: monadologija, estetika, kraštovaizdis, gamta, Gottfried Wilhelm Leibniz, Henrikas Čerapas.

Introduction to the Special Issue of “Relevant Tomorrow,” Dedicated to the Reflections of Leibniz’s Theory in Philosophy and Painting

Abstract. The special issue of *Relevant Tomorrow*, titled *Monadological Landscapes: Reflections of Leibniz’s Theory in Philosophy and Painting*, is dedicated to exploring the intersections between visual art (painting) and philosophy. The issue builds on the scholarly symposium *Monadological Landscapes: Reflections of Leibniz’s Theory in Philosophy and Painting*, held on March 14, 2024 at the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania, organized by the Institute of Philosophy of the Faculty of Philosophy of Vilnius University. Using the work of Henrikas Čerapas as a focal point, the event sought to link philosophical and art-historical perspectives and to foster an interdisciplinary dialogue between metaphysics and visual art, idea and image, and thought and perception. The central question of the issue is whether—and if so, how—Gottfried Wilhelm Leibniz’s

Received: 02/10/2025. **Accepted:** 20/10/2025.

Copyright © 2024 Kristijona Čerapaitė. Published by the Martynas Mažvydas National Library of Lithuania.

This is an Open Access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Licence (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original author and source are credited.

monadology could be understood as a metaphor for pictorial structure. Leibniz's concept of the monad, expressing the operational principles of fundamental elements of reality, allows artwork to be understood as visual monads. The issue invites to reevaluate the relationship between artwork and reality, seeing the artistic surface as a mode of cognition, and philosophical thought as a visual structure, thereby opening a space where philosophy becomes visible and the painting transforms into a distinctive form of thought. Monadological landscapes thus serve as a metaphor for the multiplicity of perspectives and the shifting relationship between the whole and its parts, while painting becomes a means for developing philosophical reflection and the visualization of abstract structures of reality.

Keywords: monadology, aesthetics, landscape, nature, Gottfried Wilhelm Leibniz, Henrikas Čerapas.

Specialiojo numerio atsiradimo aplinkybės ir tematika

Žurnalo „Aktualu rytoj“ specialusis numeris „Monadologiniai kraštovaizdžiai: Leibnizo teorijos atspindžiai filosofijoje ir tapyboje“ skirtas klausiti, kaip Gottfriedo Wilhelmo Leibnizo (1646–1716) filosofijos principai – monadologijos, harmonijos ir tvarkos sampratos – gali būti aktualizuojami šiuolaikinės tapybos kontekste. Leidinys jungia filosofinius ir menotyros požiūrius, siekdamas išskleisti tarpdisciplininį dialogą tarp metafizikos ir vaizduojamojo meno, tarp idėjos ir vaizdo, tarp mąstymo ir regėjimo. Numerio ašis yra klausimas: ar ir, jei taip, kaip G. W. Leibnizo monadologija gali būti suprasta kaip tapybinės struktūros metafora?

Tiriant bet kokią ilgą istoriją turintį teorinį diskursą, visuomet kyla iššūkis, susijęs su tam tikru tokios sferos uždavimu. Numeryje paraleliai pasitelkiamos dvi – G. W. Leibnizo ir Henriko Čerapo (g. 1952) – daugelį interpretacinių rėmų apimančios figūros¹. Specifinį jų aptarimo sudėtingumą lemia tai, kad abiem atvejais mus veikia tam tikra kultūrinė tradicija, kuriai apmąstyti reikia akademinio pasirengimo ir atsargumo, bet kartu veda noras beatodairiškai spėlioti. Tad keldami bendrąjį klausimą apie G. W. Leibnizo įtaką tapyboje, o per šią pratęsti įtraukdami ir visuminę menų sferą, žengiame žingsnį link spėlionių ir pereinamų samprotavimų pilkojoje zonoje. Vis dėlto šis išsprūdimas už dažniausiai paisomų ribų parodo, kad toks netikėtas sugretinimas – vis dar ant kertinių teorinių ramsčių ir tik išplečia nusistovėjusio mąstymo kraštovaizdį.

Kraštovaizdis, visų pirma, yra kompozicinis aplinkos vaizdas, sujungiantis gamtinius ir kultūrinius reiškinius viename taške, tad mąstymas apie kraštovaizdį visuomet nukreiptas į visumos skaidymą į dalis. Antra, kraštovaizdis imituoja visumą, leisdamas spėlioti ir užpildyti tarpus tuos, kas matoma prieš akis. Šiuo atžvilgiu kraštovaizdis nėra tikras ir egzistuoja mentaliniu lygmeniu. Tad šio specialiojo numerio pavadinime pasitelkta metafora „Monadologiniai kraštovaizdžiai“ visų pirma yra 2024 m. kovo 14 d. Lietuvos nacionalinėje Martyno Mažvydo bibliotekoje vykusio mokslinio simpoziumo nuoroda². Simpoziume, vykusiame H. Čerapo parodos „Papilės kooperatyvo sandėlio Memorialas“³ kontekste, tyrinėtos G. W. Leibnizo filosofijos principų apraiškos H. Čerapo tapyboje. Parodos

¹ Pirmuosius mėginimus analizuoti G. W. Leibnizo filosofijos ir H. Čerapo tapybos sąlyčio taškus galima rasti: Čerapaitė, K. Mąstymo slenksčiai ir vaizduotės kaskados. *Naujasis Židinys-Aidai*, 2023, Nr. 4, p. 26–31, taip pat prieiga per internetą: <https://nzdinys.lt/wp-content/uploads/2024/03/NZ-A-2023-Nr-4-PRENUMERATA-1.pdf> [žiūrėta 2025-10-05]; Čerapaitė, K. Monados ir jų įvairovė: variacinis žaismas Henriko Čerapo tapyboje. *Dailė*, 2023, Nr. 93 / 94, p. 13–19 [žiūrėta 2025-10-05].

² Simpoziumo organizatorė – Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Filosofijos istorijos ir analitinės filosofijos katedra, partnerė – Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Plačiau apie tai žr. Mokslinis simpoziumas „Monadologiniai kraštovaizdžiai: Leibnizo teorijos atspindžiai filosofijoje ir tapyboje“. *Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka*, 2024 m. kovo 14 d. Prieiga per internetą: <https://www.lnb.lt/renginiai/11293-mokslinis-simpoziumas-monadologiniai-krastovaizdziai-leibnizo-teorijos-at-spindziai-filosofijoje-ir-tapyboje> [žiūrėta 2025-08-05].

³ Henriko Čerapo tapybos paroda „Papilės kooperatyvo sandėlio Memorialas“ / parodos kuratorė – K. Čerapaitė, menotyrininkė – A. Kulbytė, koordinatorė – M. Dainovskytė, dizainerė – E. Dobrovolskienė, parodos instaliavimo techninis koordinatorius A. Jakas. *Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka*, 2024 m. kovo 1 d. – gegužės 21 d. Prieiga per internetą: <https://www.lnb.lt/parodos/11187-henriko-cerapo-tapybos-paroda-papiles-kooperatyvo-sandelio-memorialas> [žiūrėta 2025-08-05].

kūrinių įvardijimas monadomis leido tirti „abstrakčių“ kūrinių tarpusavio santykius, jų išraiškingumą ir besiformuojančias struktūras – kitaip sakant, įgalino klausti, kaip H. Čerapo drobės fiksuoja kraštovaizdį. Vizualiųjų principų įvardijimas privedė prie hipotezės, kad kūrinių struktūros atliepia gamtos struktūras: juos saistantis veikimo principai galioja lygiavertiškai, tik dėl šių principų identifikavimo reikia migruoti iš vieno žiūros taško į kitą. Kartu monadologiniai kraštovaizdžiai – tai perspektyvų daugio, kintančio visumos ir dalių santykio metafora. Specialiojo numerio (jo pagrindus padėjo šis simpoziumas⁴), pavadinimas ir kalba apie tapyboje slypinčią pasaulių, perspektyvų ir elementų įvairovę. Vis dėlto tapybos vaidmuo čia yra gretutinis – padeda išplėsti pradžios tašką ir sudėlioti atspirties taškus ateities mąstymui.

Antra vertus, kraštovaizdžio sąvoka apima platesnį G. W. Leibnizo filosofijos supratimo klausimą, leibniziškų perspektyvų visumą. G. W. Leibnizo filosofijoje monados (gr. k. *monos*) sąvoka perteikia pamatinių tikrovės elementų veikimo principus. Kiekviena monada yra viena kompleksinės substancijų sistemos dalis, kurių visuma funkcionuoja kaip būdas išreikšti iš elementarių dalelių sudarytą tikrovę. Vienas esminių atspirties taškų čia yra G. W. Leibnizo tekstuose randama tikrovės kaip gamtos svarba⁵. Į ją įeina nuostata, kad gamta savaime yra darni ir tvarkinga, dėl to – netgi graži⁶; ir nors pačios monados yra uždarnos, nieko apie save neatskleidžiančios, joms būdingas išraiškingumo santykis leidžia apibrėžti sąsajas tarp to, kas išreiškiama, ir to, kas išreiškia. Toks monadų sandaros būdas leidžia įtraukti jų apmąstymą svarstant nestandartinę – pavyzdžiui, meninę – gamtos sandarą ir šiuos apmąstymus naudoti judant nuo „modelio prie mechanizmo“, tarsi nuo monadų prie meno kūrinių.

Tad G. W. Leibnizo estetikos klausimo iškėlimas gamtos kontekste tampa klausimu apie juslinio pažinimo būdą ir apie tai, kaip suprantamos gamtos dalys. Taigi, kūrinių, kaip monadų, išraiškingumas užtikrina analogijos ryšį tarp vieno ir kito – pavyzdžiui, tarp kūrinio ir tikrovės elemento. Nors G. W. Leibnizo raštų visumoje estetiški klausimai nėra gausiai artikuliuoti, jo mąstyme slypinčios harmonijos, tvarkos ir grožio prielaidos vėliau formavo estetikos kaip filosofinės disciplinos pagrindus⁷. Ši netiesioginė estetikos genealogija leidžia aktualizuoti G. W. Leibnizo idėjas menų tyrimuose. Jo filosofijoje aptinkama „pasaulių pasauliuose“ (iki begalybės) idėja iš tiesų kalba apie monadų sandarumą, bet kartu gali būti taikoma meno kūriniams, gebantiems reflektuoti ar fiksuoti kitus pasaulius.

Tokiame kontekste G. W. Leibnizo ir H. Čerapo sugretinimas nėra atsitiktinumas, o konceptualus apmąstymas, kuriame filosofinės monados ir paveikslų paviršiai tampa dviejų vienos sistemos polių artikuliacija. H. Čerapo tapybinės struktūros – tarsi vizualios monados, atspindinčios visumą savo vidinėje logikoje, o G. W. Leibnizo filosofija čia tampa raktu suprasti ne tik metafiziką, bet ir meninės raiškos tvarką.

⁴ Numeryje publikuojami keturių autorių (Kristijonos Čerapaitės, Lauros Junutytės-Galvanauskienės, Agnės Kulbytės, Kęstučio Šapokos) pagal simpoziume skaitytus pranešimus parengti, taip pat Kosto Biliūno, atsiliepusio į kvietimą teikti tekstus šiam numeriui, straipsniai.

⁵ Svarbiausios G. W. Leibnizo metafizikos (monadologijos koncepcijos) idėjos aptinkamos jo veikale „Monadologija“ (orig. „La Monadologie“, parašytas 1714 m., išleistas 1720 m.). Vertimas į lietuvių kalbą: Leibnizas, G. V. Monadologija / vertė P. Račius. In: *Filosofijos istorijos chrestomatija. Rensesansas, T. 2: Gamtos filosofija* / redakcinė kolegija: B. Genzelis (sudarytojas), R. Ozolas... [et al.]. Vilnius: Mintis, 1986, p. 440–453.

⁶ Šiuo požiūriu G. W. Leibnizo mąstymas apie grožį remiasi į pasaulio dermės ar harmonijos sampratą, kartu į pasaulį kaip geriausią iš galimų pasaulių. „Leibnizui didesnė [tikrovės elementų – K. Č.] įvairovė, o kartu ir didesnis grožis, pasiekiamas tada, kai kas nors išreiškia darnią visumą, apimančią ne tik puikiai derančius ar panašius elementus, bet ir prieštarigus ar disonansinius elementus. Taigi gražūs dalykai gali pasižymėti tam tikru sudėtingumu savo įvairovėje – jis netgi gali atrodyti netvarkingas, – jeigu tik ši įvairovė randa pagrindinę tvarką.“ – Portales, C. N. *Leibniz's Aesthetics: The Metaphysics of Beauty: [Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy]*. Edinburgh: The University of Edinburgh, 2019, p. 3. Prieiga per internetą: <http://hdl.handle.net/1842/35712> [žiūrėta 2025-08-05]. H. Čerapo tapybos kontekste aptinkame tą patį siekį kurti kuo didesnę tapybinės tikrovės įvairovę, pasireiškiančią skirtingomis kūrinių fragmentų ar momentų variacijomis.

⁷ Apie leibnizišką estetiką: Åhlberg, L.-O. The Invention of Modern Aesthetics: From Leibniz to Kant. In: Åhlberg, L.-O. *Notions of the Aesthetic and of Aesthetics: Essays on Art, Aesthetics, and Culture*. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag, 2014, p. 31–54; Brown, C. Leibniz and Aesthetic. *Philosophy and Phenomenological Research*, 1967, Vol. 28, No. 1, p. 70–80, <https://doi.org/10.2307/2105324>.

Specialiojo numerio struktūra ir turinys

Straipsniai numeryje išdėstyti nuo teorinių G. W. Leibnizo filosofijos principų link jų estetinių ir meninių interpretacijų – nuo metafizikos iki tapybos praktikos. Numeris pradedamas sudarytojos Kristijonos Čerapaitės straipsniu⁸ apie G. W. Leibnizo ontologinės estetikos principus, leidžiančius susieti metafizinius ir estetinius jo filosofijos aspektus bei meno kūrinius interpretuoti kaip monadas. Pasitelkus harmonijos, tvarkos ir išraiškingumo sąvokas, glūdinčias G. W. Leibnizo filosofiniame mąstyme, atskleidžiama ir nūdienos H. Čerapo kūrybos interpretacija, pabrėžianti tapybą kaip paslėptų monadinių tikrovės struktūrų analizę.

Didelę apmąstymų dalį G. W. Leibnizo filosofijoje sudaro tikrovės struktūrų, arba tam tikros tikrovės architektūros, reflektavimas. Todėl Kosto Biliūno straipsnyje⁹ plėtojamas H. Čerapo tapyboje atsi-
veriantis ryšys tarp gamtos struktūrų reprezentavimo ir abstrahavimo. Gretindamas vėlyvojo baroko ir šiuolaikinės H. Čerapo tapybos principus, autorius išryškina metafizinio mąstymo apie gamtą tradiciją. Antai peizažas, net ir toks, kokį vaizduoja H. Čerapo vertikalių ir horizontalių brūkšnių struktūros, tampa leibniziško mąstymo apie harmoniją ir gamtą išraiška.

G. W. Leibnizo filosofijos ir šiuolaikinės tapybos sąveiką konceptualiai papildo Gilles'o Deleuze'o mąstymas, pateikiantis vieną reikšmingiausių G. W. Leibnizo interpretacijų menų sferoje. Ši sąsaja analizuojama Lauros Junutytės-Galvanauskienės straipsnyje¹⁰, aktualizuojančiame G. W. Leibnizo monadologiją per G. Deleuze'o klostės konceptą. Straipsnyje atskleidžiama, jog plėtojant begalybės, tikrovės daugialypumo ir pasaulio kaip chaosmoso – pasaulio, gebančio apimti daugiasluoksnes sistemas, – sampratas, H. Čerapo tapyba atveria chaoso plotmę, kurioje tvarka ir netvarka tampa to paties proceso aspektais.

Gretindami G. W. Leibnizo monadologijos ir H. Čerapo tapybos kontekstus, galų gale turime klausti: kaip galima tapybinė monadologija? Į šį klausimą atsakymo ieškoma Agnės Kulbytės straipsnyje¹¹, analizuojančiame monadą kaip tapybos supratimo būdą, kurio trajektoriją galima sekti atsižvelgus į Edmundo Husserlio fenomenologiją. Čia monadiškumas išryškėja kaip vidinio patyrimo struktūros konstravimas, kaip mentalinių procesų vizualizacija, o H. Čerapo tapybos kontekste toks žingsnis atveria jo kūrinių plastikos transformacijas ir leidžia jas suvokti kaip mąstymo struktūrų regimybes.

Ši transformacija atskleidžiama kaip tapsmo procesas Kęstučio Šapokos straipsnyje¹². Autorius klausia, kaip kūryboje išreikšti tikrovę aiškinančius filosofinius konceptus, analizuodamas tapybinę strategiją kaip filosofinę paradigmą ir ją išskleisdamas pagal filosofinio realizmo tradiciją, t. y. pagal Alfredo Northo Whiteheado proceso filosofijos prizmę. Taip atskleidžiamas H. Čerapo procesinis konceptualumas – tapyba kaip mąstymo būdas, grindžiamas nuolatinės kaitos ir tapsmo principais.

Specialųjį numerį užbaigia Agnės Kulbytės interviu su Henriku Čerapu ¹³. Pokalbis nėra vien parodos konteksto aptarimas ar filosofijos lauko įtrauktis į tapybos sferą refleksija. Jo ašis – skirtingų kultūrinių kontekstų pozicionavimas tradicijoje – ne per akademinę filosofiją griežtąja prasme, bet per santykį su Thomo Manno artikuliuotomis įtampomis tarp meno ir gamtos, proto ir instinkto, Richardo Wagnerio savasties kaip apgaulės ar tikrosios tranfigūracijos kaip mirties transformacijomis: santykį su klausimais, atliepiančiais H. Čerapo kūriniuose slypintį egzistencinį ir metafizinį dialogą.

⁸ Čerapaitė, K. *The Visual Monad: Leibniz's Ontological Aesthetics and Its Artistic Implications in the Paintings of Henrikas Čerapas*, p. 10–22, <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.2>.

⁹ Biliūnas, K. *Landscape in Baroque and Abstract Art: Interrelations as a Reference to the Metaphysical Realm*, p. 23–39, <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.3>.

¹⁰ Junutytė-Galvanauskienė, L. *Monada ir klostė: Leibnizo teorijos interpretacija Deleuze'o filosofijoje*, p. 40–54, <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.4>.

¹¹ Kulbytė, A. *Kaip galima tapybinė monadologija: Henriko Čerapo parodos „Papilės kooperatyvo sandėlio Memorialas“ (2024) atvejis*, p. 55–84, <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.5>.

¹² Šapoka, K. *Proceso ir tikrovės koncepcijos Alfredo Northo Whiteheado filosofiniame realizme ir jo implikacijos Henriko Čerapo tapyboje*, p. 85–101, <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.6>.

¹³ „Šalia pagrindinės linijos“: su tapytoju Henriku Čerapu kalbasi Agnė Kulbytė, p. 102–121, <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.7>.

Užsklanda

Specialusis numeris prisideda prie tarpdisciplininio filosofijos ir šiuolaikinio meno dialogo plėtos. Iškeldami G. W. Leibnizo monadologiją kaip galimą estetinės analizės modelį, straipsnių autoriai kviečia permąstyti kūrinio ir tikrovės santykį, meninį paviršių kaip pažinimo būdą, o filosofinį mąstymą – kaip vizualinę struktūrą. Tarp monados ir kraštovaizdžio, tarp idėjos ir vaizdo filosofija tampa regima, o tapyba – mąstymo forma. Tikimasi, jog leidinys įkvėps tolesnius tyrimus apie filosofijos ir vaizduojamojo meno sąlyčio taškus Lietuvos akademiniuose klotuose.

Padėka

Didžiausia padėka „Monadologinių kraštovaizdžių“ specialiojo numerio autoriams, sutikusiems išleisti G. W. Leibnizo filosofiją į savo tyrimų sritis, ir recenzentams, padėjusiems kritinėmis pastabomis bei konstruktyviais pasiūlymais tobulinti straipsnius. Atskirai dėkojame už bendradarbiavimą ir palai-
kymą šio žurnalo moksliniam redaktoriui Dariui Žiemeliui bei Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Mokslo ir enciklopedijų leidybos centro komandai (lietuvių kalbos redaktoriams – Dainai Dailidonienei, Mindaugui Karaciejui, angliškų tekstų redaktorei ir santraukų vertėjai Daliai Cidzikaitei, maketuotojui Tomui Rasteniui). Galiausiai dėkojame leidinį įkvėpusio mokslinio simpoziumo dalyviams Dominykui Barusevičiui, Povilui Dumbliauskui, Karolinai Rybačiauskaitei, kurių įžvalgų ir dialogų pasekmės atsispindi šio numerio turinyje.

Vilnius, 2025 m. spalio

Interesų konfliktas

Autorė deklaruoja, kad jokio interesų konflikto nėra.

Apie autorę

Kristijona Čerapaitė yra Vilniaus universiteto Filosofijos fakulteto Filosofijos instituto doktorantė. Jos tyrimų sritis – Gottfriedo Wilhelmo Leibnizo filosofija. Rengiamoje disertacijoje ji analizuoja vaizduotės, pažinimo ir sąvokos *characteristica universalis* sankirtas Leibnizo filosofinėje sistemoje. Greta to, ji įsitraukusi į kuratorinę veiklą ir rašo tekstus apie meną, daugiausia dėmesio skirdama filosofiniams šiuolaikinės meninės praktikos aspektams.

ORCID

Kristijona Čerapaitė <https://orcid.org/0009-0002-3558-5590>

Literatūra

- Åhlberg, Lars-Olof. The Invention of Modern Aesthetics: From Leibniz to Kant. In: Åhlberg, Lars-Olof. *Notions of the Aesthetic and of Aesthetics: Essays on Art, Aesthetics, and Culture*. Frankfurt am Main: Peter Lang Verlag, 2014, p. 31–54.
- Biliūnas, Kostas. Landscape in Baroque and Abstract Art: Interrelations as a Reference to the Metaphysical Realm. *Aktualu rytoj / Relevant Tomorrow*, 2024, t. 4, Nr. 26, p. 23–39. <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.3>
- Brown, Clifford. Leibniz and Aesthetic. *Philosophy and Phenomenological Research*, 1967, Vol. 28, No. 1, p. 70–80. <https://doi.org/10.2307/2105324>

- Čerapaitė, Kristijona. Mąstymo *slenksčiai* ir vaizduotės *kaskados*. *Naujasis Židinys-Aidai*, 2023, Nr. 4, p. 26–31. Taip pat prieiga per internetą: <https://nzidiny.lt/wp-content/uploads/2024/03/NZ-A-2023-Nr-4-PRENUMERATA-1.pdf> [žiūrėta 2025-10-05].
- Čerapaitė, Kristijona. Monados ir jų įvairovė: variacinis žaismas Henriko Čerapo tapyboje. *Dailė*, 2023, Nr. 93 / 94, p. 13–19.
- Čerapaitė, Kristijona. The Visual Monad: Leibniz's Ontological Aesthetics and Its Artistic Implications in the Paintings of Henrikas Čerapas. *Aktualu rytoj / Relevant Tomorrow*, 2024, t. 4, Nr. 26, p. 10–22. <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.2>
- Čerapas, Henrikas; Kulbytė, Agnė. „Šalia pagrindinės linijos“: su tapytoju Henriku Čerapu kalbasi Agnė Kulbytė. *Aktualu rytoj / Relevant Tomorrow*, 2024, t. 4, Nr. 26, p. 102–121. <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.7>
- Henriko Čerapo tapybos paroda „Papilės kooperatyvo sandėlio Memorialas“ / parodos kuratorė – Kristijona Čerapaitė, menotyrininkė – Agnė Kulbytė, koordinatorė – Milda Dainovskytė, dizainerė – Emilija Dobrovolskienė, parodos instaliavimo techninis koordinatorius Algirdas Jakas. *Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka*, 2024 m. kovo 1 d. – gegužės 21 d. Prieiga per internetą: <https://www.lnb.lt/parodos/11187-henriko-cerapo-tapybos-paroda-papiles-kooperatyvo-sandelio-memorialas> [žiūrėta 2025-08-05].
- Junutytė-Galvanauskienė, Laura. Monada ir klostė: Leibnizo teorijos interpretacija Deleuze'o filosofijoje. *Aktualu rytoj / Relevant Tomorrow*, 2024, t. 4, Nr. 26, p. 40–54. <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.4>
- Kulbytė, Agnė. Kaip galima tapybinė monadologija: Henriko Čerapo parodos „Papilės kooperatyvo sandėlio Memorialas“ (2024) atvejis. *Aktualu rytoj / Relevant Tomorrow*, 2024, t. 4, Nr. 26, p. 55–84. <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.5>
- Leibnizas, Gottfriedas Vilhelmas. *Monadologija* / vertė Petras Račius. In: *Filosofijos istorijos chrestomatija. Renesansas*, t. 2: *Gamtos filosofija* / red. kolegija: Bronius Genzelis (sudarytojas), Romualdas Ozolas [et al.]. Vilnius: Mintis, 1986, p. 440–453.
- Mokslinis simpoziumas „Monadologiniai kraštovaizdžiai: Leibnizo teorijos atspindžiai filosofijoje ir tapyboje“. *Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka*, 2024 m. kovo 14 d. Prieiga per internetą: <https://www.lnb.lt/renginiai/11293-mokslinis-simpoziumas-monadologiniai-kraštovaizdžiai-leibnizo-teorijos-atspindžiai-filosofijoje-ir-tapyboje> [žiūrėta 2025-08-05].
- Portales, Carlos N. *Leibniz's Aesthetics: The Metaphysics of Beauty: [Thesis submitted for the degree of Doctor of Philosophy]*. Edinburgh: The University of Edinburgh, 2019. Prieiga per internetą: <http://hdl.handle.net/1842/35712> [žiūrėta 2025-08-05].
- Šapoka, Kęstutis. Proceso ir tikrovės koncepcijos Alfredo Northo Whiteheado filosofiniame realizme ir jo implikacijos Henriko Čerapo tapyboje. *Aktualu rytoj / Relevant Tomorrow*, 2024, t. 4, Nr. 26, p. 85–101. <https://doi.org/10.51740/RT.4.26.6>